

Пише:
Небојша
Кнежић

Торонто, новембар 2009.

Како више старим тако су ми успомене из најраније младости драже, сјећања навиру као у осуђеника по кога ће целати ускоро доћи! Покушававам се сјетити гдје и када сам први пут научио пливати, у Чакљама код Подгоре ил' на Бембаши, ал' не вриједи, пливати нисам заборавио ал' гдје научих, е то јесам! Ето, сада хоћу да се сјетим када сам прочитао прву књигу у животу, цијелу, цијелцијату! Да сјећам се, себи нећу да подвалим, нисам ни у школу пошао а прочитах Магареће године Бранка Ђопића, купио ми је отац за шести рођендан. Све остале послје не биће позајмљене из библиотеке Влатко Фохт која се отворила у родној ми Радићевој улици некако у исто вријеме када се и у мени породила страст за читањем. У ту библиотеку смо најчешће залазили због стрипова о Флаш Гордону, Мандраку и Фантому, Тарзану и Тим Тајлору, Брик Брадфорду и Принц Валијанту, али ту укоричену периодику смо само тамо могли листати, кући је нисмо могли носити али Марка Твена, Жил Верна и Џек Лондона и те како јесмо.

А када би ме неки строги „паметњаковић“ упитао „а када си први пут био на некој изложби, концерту или у позоришту?“ Е дали би се тога могао сјетити!? Изложба, концерт, позориште,, хмм, тешко питање. А можда и није. На свом првом концерту „озбиљне“ музике сам био са својим првим/1 основне школе Слободан Принцип Сељо, а они који су гудили у виолине и прстима дробили по клавиру нека ми опросте, нити сам их слушао, нити сам их разумио. У тишини и полумраку сале штипкао сам своју школску другарицу, палио сефте јаранима, гађао се папирићима, добацивао и клиберио се на сваку испадицу сличну мојима...

А што се тиче изложбе,, хмм,, чек' да размислим,, ааууух! У глави ми се ређају којекакве галерије из моје средњошколске и студентске младости, идем и уназад али тамо скоро не налазим ништа осим препуних кино сала, фудбалских стадиона и загушљивих просторија разноразних Мјесних заједница у којима су се одржавале игранке! Напрежем мозак, мислим на његов остатак јер већина га је објатила,, чееек,, чееек,, испред очију ми сјевну, образи ми се озарише и побједоносно на сав глас рекох, **ДА СЈЕЋАМ СЕ СВОЈЕ ПРВЕ УМЈЕТНИЧКЕ ИЗЛОЖБЕ!!!**

Као чамцем по уснулој води која га носи својим током и без весала пловим уназад педесетак година и видим себе и још два, три своја најбоља јарана како први пут у животу улазимо у Изложбени павиљон. Бојажљиво и уздигнутих вратова јер још смо мали растом, мљеко скупно, не пијемо га довољно па споро растемо, загледамо велике стрип табле које су ако се добро сјећам селотејпом или неким рајснеглама биле пободене на паное изложбених зидова. Укочено и без ријечи стојим испред чуда насловљеног ЦРНИ ЈАХАЧ!

Размилишмо се по Изложбеном павиљону заборавиши на вријеме, чак

нам и цријева престаше крчати вазда жељна оних кришких хљеба намазаних машћу или зејтином и посутих алевом паприком а које смо најчешће јели, често и по три пута дневно, јер кад ујутро изађемо тек се кући навече враћамо па нам мајке „оброке“ кроз прозор бацају а ми се као „беаре“ бацамо и без грешке их хватамо...

ТВРЂАВА СМРТИ, пише на врху стрип-табле а ја у њу буљим као што гарант нећу буљити у ону Мона Лизу, много касније, када сам се почетком седамдесетих вуцарао парижским тротоарима па се уз пут обрео и у легендарном Лувру. Аутор, АНДРИЈА МАУРОВИЋ, пише испод сваког табла. Испред стрип-табле стојим дуго, не мрдам, по десети или двадесети пут сричем слова која су здекована у облачиће изговараали Полаган смрт, Црни јахач и Стари мачак. Исти је случај и са мојим јаранима, сваки је испред неког од табла и као кипови буљимо у квадратне слике не вјерујући рођеним очима!

„Дјецо, јели доста болан не били, па више сте од три сата унутра“ прену ме глас једнога чике који је зихер ту радио, био чувар или слично! Не обазирем се, већ настављам у круг од табла до табла, МИСТЕРИЈЕ ЗЕЛЕНИХ МОЧВАРА ме опчаравају и ја сваку таблу учим напамет, нека ми опрости таблица множења коју ни данас не знам „к'о из топа“! А онда исти глас. „хеј болан, ил'сте дјецо ил'хажвани, и други треба да виде, хајде напоље, јер ако одмах не изађете ногом ћу вас у гузицу шопит па ћете излетит' к'о фишечи,,“ факини једни“

Изненада у Павиљон улази висок, забрадавио и мршав човјек. Смјешкајући се приђе нам те нас загрли. „А свиђају вам се ови моји стрипови,, јели!“ Ми препаднуто буљимо у њега јер не можемо да вјерујемо да их је он својом руком цртао „а како би било да ја свакоме од вас по нешто нацртам,, хааа!“

Ускоро излазимо из павиљона са цртежом у руци, сваки има на већем картонском папиру једног од јунака који су се налазили и на стрип-таблама! И док излазимо и даље је громогласан његов смијех а чујемо и ријечи које нам уз поздрав упућује „дођите ви дјецо опет, нисте ви факини,,“ а и волите стрип и од њега се расте к'о и од мљека“

*****

Расте се и од националне демократије, у то се увјерих 1992 када на слободним изборима у Босни и Сарајеву побједише „националисти“! Нарасташе тако што дјелима и паролама у име својих Нација приграбише осим ордења и добре станове, брдо нафаке и друштвени углед. Ја своју патриотску мисију останка у граду рођења скупно платих. Цјеле три године проведох на Добрињи 5 као припадник „РАДНОГ ВОДА, у коме је био све голи (ћ)чето! Коначно на једном од хамалских, пардон, патриотских задатака копања ровова, извлачења и сахрањивања мртвих, деминирања терена, „добијам“ покрупан метак кроз

ИЗЛОЖБЕНИ ПАВИЉОН

ЈЕЛ' САРАЈ'ВО ГДЈЕ ЈЕ НЕКАД БИЛО

обе бутине! СПАС! „ето синко, упуцаше те твоје (ч)ете“ каже стара нена док ме у ћебету двојица „мојих“ носе поред њеног хаустора! Оперисхе ме мајстор заната и велики хуманиста ДР Фуад Шишић и спасава обје ноге од ампутације. Послије шест мјесеци лијечења и вјежби почињем да се мувам сарајевским ули-

говарамо о седмој умјетности. Фасцинирао ме знањем, јер у моменту не знадох како се се звали вјерни пратиоци Завише у истоименом легендарном стрипу Жарка Бекера уз кога сам одрастао! „Адам и Тадија“ рекао је уз смијех и опалио ме по рамену. „а штета што Рејсингер није направио више епизода Штефековић урбаних пустиловина, одличне су“ сјећам се и тих његових ријечи.

Причам му о Изложбеном павиљону, само што не плаче, окреће се према ономе мјесту а сузе му у очима. „па будалетине направише преко пута јавни клозет а срушише Изложбени“ рече ојађеним гласом. Једно поподне долази са вечерњим новинама у рукама „ево, ја те јуче услик'о а данас изашло“ показује покрупну слику моје књижаре под отвореним небом. (новине сачувах, остаде ми успомена) Сваки дан је код мене и увијек нешто ишчепрка из гомиле коју откупљујем од раје, наравно ништа неће муфте, тутка ми паре у руке!

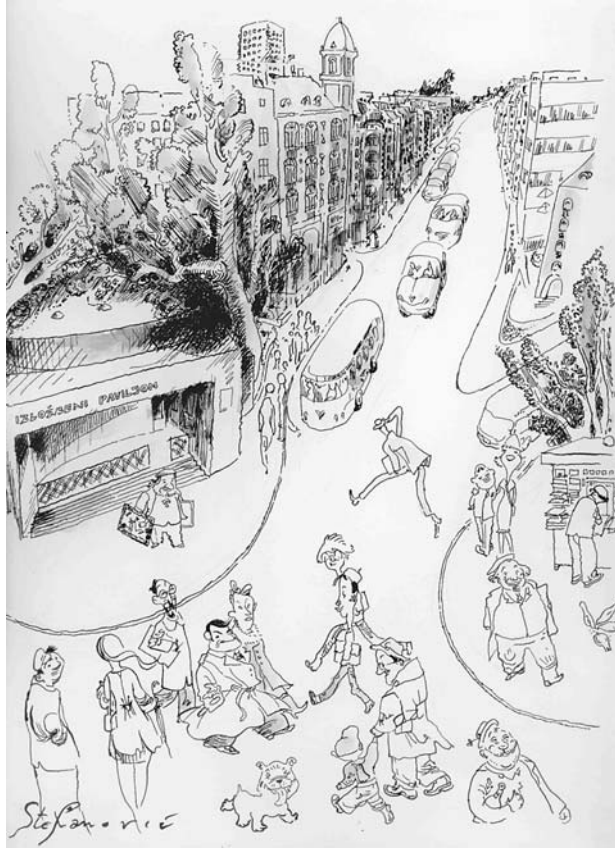
Један дан, град око подне „наћулио уши“ ,опустио, слуги грантирање, па се раја повукла са улица. Ја и Карим запричали се о стриповима а нигдје живе душе, аветиња уоколо, а ми ни хабера, нит' шта чујемо нит' шта видимо,

тема нас поњела и нама у дуре, не може боље бити! Изненада, испред нас, на самом тротоару зауставља се блиндирано „унпрофорово“ возило. Излазе двојица у панцирима и са шљемовима па нас у чуду гледају а онда опрезно измигољи и једна дама са фото апаратом, слика нас, књиге, окида, шкљоца из све снаге. „ово је најлуђе што сам икада видјела у своме животу, два луђака продају књиге у потпуно празном граду на кога сваки час може да падне на стотине граната, оооћ ту God, боље да сам ово чудо у које небих вјеровала чула из нечијих уста него што га видим властитим очима“ рече на енглеском и утрча у оклопњака а онда се изгубише низ пуну улицу а ја и Карим у смијех...

А онда, изненада, скоро пред сами Дејтон 1995 год., указује ми се прилика, стиже хабер да „купим прње“. Сљедеће јутро не појавих се преко пута ИЗЛОЖБЕНО-г. Пуница ми касније преко телефона рече да се Карим послје неколико дана распитивао шта је са мном! „када га слиједећи пут видиш, све стрипове који су у кутијама у подруму, оне Старе Мачоре, Мистерије зелених мочвара, Црне јахаче, Кекеце, Плавце, Панораме, дај му их пунице, у његовим рукама ће бити најсигурнији“

*****

На жалост, то се није догодило, петнаестак дана послје мога одласка погинуо је од гранате скоро на истом оном мјесту гдје смо пронашли и завољели један другога без обзира на вјеру име и године живота. Отишао је заувјек а да ће они стрипови из подрума остати нетакнути његовом руком, а дали ће доћи неки други дјечак сличан њему,, КАРИМУ ЗАИМОВИЋУ, коме и посвећујем ову причу, вјерујем да хоће, па да му их од срца поклоним!

цама, тражим и њушим најподеснији излаз из града. Остадох без свега, ама без ичега, пламен и отимачина пресудише мојој материјалној муци, али у женином подруму у центру града преживјеше књиге, цијело богатство, једна овећа библиотека која се десетљећима множила. Са женом се договарам да Сарајево напуштамо за сва времена, не требају нам више књиге, тешке су за носити,, али коме их продати!?

Једно јутро на некој старој троколици из више тура отварам штанд за продају, малу књижару тачно на почетку улице Краља Томислава, па некада је преко пута био ИЗЛОЖБЕНИ ПАВИЉОН, добра локација, нема шта! Књиге бацам по земљи, ређам их по зиђићу који опасује пјешачку стазу, слажем их на два кампинг стола,, и посао почиње да цвјета. Један од првих бољих муштерија биће ми ТЕ-Ве-човјек а у то вријеме савјетник „оца“ бошњачке нације, Муфид Мемија! За 700 марака купује Енциклопедију Британику. Стална муштерија ми постаје и командант Главног штаба Армије БиХ, Расим Делић, најчешће са сином који му је вјечито био у пратњи, сврати да види шта има ново, волио је да чита а имао је и укуса, шунд и лака литература га нису занимали, јер уз пут сам почео да откупљујем и књиге осталих мученика који су требали „ургентну“ марку за испаливање из града а да сваки дан чоче и продају ту своју муку нису могли, велики ризик од граната а и већини се журило, отићи што прије и што даље, па су ми се намножиле и разне „даниеле стил“ „шелдони“ „ладлами“ „робинси“.

Један дан млад и згодан момак купује неколико старијих стрипова. „Карим“ пружа ми руку. Почиње да навраћа сваки дан и сатима пријатељујемо и раз-